

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT
OŚRODEK INFORMACJI

629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04
693 - 46 - 92, 625 - 76 - 23

UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24
00 - 503 W A R S Z A W A
TELEFAX 629 - 40 - 89

INTERNET

<http://www.cbos.pl>

E-mail: sekretariat@cbos.pl

BS/171/2004

OPINIE O DIALOGU SPOŁECZNYM I WPROWADZENIU RAD PRACOWNICZYCH

KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, LISTOPAD 2004

PRZEDRUK MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

Znak jakości przyznany CBOS przez Organizację Firm Badania Opinii i Rynku
13 października 2003 roku

Dialog społeczny jako sposób rozwiązywania konfliktu interesów pracowników i pracodawców to jedna z podstawowych zasad regulujących stosunki pracy w Unii Europejskiej - jest on jednym z zasadniczych elementów tzw. europejskiego modelu społecznego w gospodarce. Dialog społeczny w tym znaczeniu to sformalizowane negocjacje reprezentatywnych organizacji pracodawców i pracowników z udziałem państwa jako mediatora (negocjacje trójstronne) lub bez takiego udziału (negocjacje dwustronne). Może on odbywać się na szczeblu centralnym, na szczeblu branży, regionu, a także zakładu pracy. Kwestia ta jest regulowana prawodawstwem unijnym od początku istnienia Wspólnot Europejskich. Według projektu konstytucji europejskiej rozwój dialogu społecznego jest jednym z celów Unii i jej krajów członkowskich. Funkcjonowanie dialogu społecznego było warunkiem przystąpienia Polski do UE i jednym z kryteriów oceny naszej gotowości do integracji.

Dialog społeczny na szczeblu centralnym i regionalnym odbywa się w Komisji Trójstronnej ds. Społeczno-Gospodarczych. Zgodnie z unijnym prawem należy również wprowadzić mechanizmy informacji i konsultacji pracowników na szczeblu zakładu pracy (tam, gdzie nie działają związki zawodowe). Miałyby temu służyć rady pracownicze - obecnie dyskutuje się projekt ich wprowadzenia. W badaniu¹, którego wyniki przedstawiamy, respondenci wypowiedzieli się ogólnie na temat zasad trójstronnych negocjacji partnerów społecznych, przedstawiali też swoje opinie dotyczące propozycji wprowadzenia rad pracowniczych i działania Komisji Trójstronnej.

---

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (173) zrealizowano w dniach 1-4 października 2004 roku na liczącej 988 osób reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

AKCEPTACJA ZASADY TRÓJSTRONNYCH NEGOCJACJI PARTNERÓW SPOŁECZNYCH

Większość Polaków (71%) akceptuje model trójstronnych negocjacji na szczeblu centralnym między pracownikami, pracodawcami i przedstawicielami rządu, w wyniku których zapadałyby ważne decyzje gospodarcze (tylko 8% badanych jest odmiennego zdania). Ponad połowa respondentów (54%) uważa też, że w taki sam sposób powinny być ustalane zasady wynagradzania pracowników (co piąty jest przeciwny takiemu rozwiązaniu). Od roku 1994, kiedy pierwszy raz o to pytaliśmy (i kiedy zaczęła działać Komisja Trójstronna ds. Społeczno-Gospodarczych) opinie dotyczące tych kwestii niewiele się zmieniły.

Tabela 1

Czy zgadza się Pan(i) czy też nie zgadza z następującymi stwierdzeniami?	Tak				I tak, i nie				Nie			
	X/XI '94	I '97	XII '99	X '04	X/XI '94	I '97	XII '99	X '04	X/XI '94	I '97	XII '99	X '04
	w procentach											
Zasady wynagradzania pracowników powinny być ustalane centralnie pomiędzy związkami zawodowymi, państwem a pracodawcami	57	54	52	54	11	16	12	8	20	19	23	19
Wszystkie ważne decyzje gospodarcze powinny być podejmowane w konsultacji między rządem, związkami zawodowymi i pracodawcami	70	70	71	71	11	11	9	5	9	9	8	8

Pominięto odpowiedzi „trudno powiedzieć”

KOMPETENCJE KOMISJI TRÓJSTRONNEJ

Dialog partnerów społecznych na szczeblu krajowym odbywa się za pośrednictwem Komisji Trójstronnej ds. Społeczno-Gospodarczych, która rozpoczęła działalność w 1994 roku, a w 2001 roku uzyskała nową podstawę prawną swojego funkcjonowania i stała się aktywnym uczestnikiem procesu tworzenia polityki gospodarczej i społecznej.

Komisja ma uprawnienia konsultacyjne i największe grupy badanych są za tym, aby takie właśnie były jej kompetencje, ani większe (decyzyjne), ani mniejsze, jeżeli chodzi o politykę społeczną, politykę gospodarczą i budżet. W przypadku dwóch innych obszarów działania, o które pytaliśmy: kodeksu pracy i zarobków pracowników sfery budżetowej, zaznacza się liczebna przewaga badanych opowiadających się za tym, aby Komisja miała prawo decyzji w tych kwestiach, nad uważającymi, że powinna tylko wydawać opinie.

Blisko połowa Polaków popiera oddanie Komisji prawa decydowania przy wprowadzaniu zmian w kodeksie pracy i innych formach regulacji stosunków między pracodawcami a pracownikami w przedsiębiorstwach, a ponad jedna czwarta chciałaby, aby jej kompetencje ograniczały się do wydawania opinii. Prawie dwie piąte respondentów jest zdania, że zarobki pracowników sfery budżetowej powinny być ustalane przez Komisję, natomiast co trzeci sądzi, że powinny być przez nią tylko konsultowane.

Niemal dwie piąte ankietowanych uważa, że Komisja powinna być ciałem konsultacyjnym przy prowadzeniu polityki społecznej, działań na rzecz ochrony grup zagrożonych, a co trzeci opowiada się za tym, aby decydowała w tych sprawach. Dwie piąte badanych chciałoby, aby miała uprawnienia konsultacyjne przy ustalaniu budżetu, a jedna czwarta - przyznałaby jej uprawnienia decyzyjne. Z podobnym poparciem spotyka się przekazanie Komisji kompetencji decyzyjnych przy wpływaniu na politykę gospodarczą państwa.

Tabela 2

W Polsce, podobnie jak w innych krajach, działa Komisja Trójstronna ds. Społeczno-Gospodarczych grupująca przedstawicieli organizacji pracodawców, związków zawodowych i rządu. Jaki, Pana(i) zdaniem, powinna ona mieć wpływ na:	Powinna o tym decydować	Powinna wyrażać swoje zdanie, lecz nie mieć prawa decyzji	Nie powinna mieć w tej sprawie nic do powiedzenia
	w procentach		
- kodeks pracy, stosunki między pracodawcami a pracownikami w zakładach pracy	46	27	2
- zarobki pracowników sfery budżetowej	37	33	4
- politykę społeczną państwa, ochronę grup zagrożonych	34	38	3
- budżet, wydatki państwa	26	40	7
- politykę gospodarczą państwa, działania rządu wspierające wybrane branże gospodarki	24	42	5

Pominięto odpowiedzi „trudno powiedzieć”

Pracownicy najemni mają lepiej wyrobione opinie w tej sprawie niż ogół badanych - w każdym przypadku mniej jest w tej grupie osób niemających zdania. W odniesieniu do czterech z pięciu wymienionych obszarów działania Komisji (wyjątkiem jest polityka gospodarcza państwa) częściej niż ogół oczekują oni, że będzie miała moc wydawania obowiązujących decyzji, we wszystkich przypadkach częściej chcą, żeby miała prawo do konsultacji. Ponad połowa pracowników najemnych jest za tym, aby Komisja decydowała o kodeksie pracy.

Tabela 3 ODPOWIEDZI OGÓLU PRACOWNIKÓW NAJEMNYCH

Jaki Komisja Trójstronna powinna mieć wpływ na:	Powinna decydować	Powinna wyrażać swoje zdanie	Nie powinna mieć nic do powiedzenia
	w procentach		
- kodeks pracy, stosunki między pracodawcami a pracownikami w zakładach pracy	54	30	1
- zarobki pracowników sfery budżetowej	42	37	4
- politykę społeczną państwa, ochronę grup zagrożonych	39	42	5
- budżet, wydatki państwa	29	47	8
- politykę gospodarczą państwa, działania rządu wspierające wybrane branże gospodarki	24	50	6

Pominięto odpowiedzi „trudno powiedzieć”

Członkowie związków zawodowych to grupa badanych szczególnie mocno przekonana o potrzebie silnej instytucji trójstronnych negocjacji na szczeblu kraju. W przypadku każdej z wyszczególnionych sfer działania częściej niż ogół opowiadają się oni za przyznaniem Komisji prawa decyzji.

Tabela 4 ODPOWIEDZI CZŁONKÓW ZWIĄZKÓW ZAWODOWYCH

Jaki Komisja Trójstronna powinna mieć wpływ na:	Powinna decydować	Powinna wyrażać swoje zdanie	Nie powinna mieć nic do powiedzenia
	w procentach		
- kodeks pracy, stosunki między pracodawcami a pracownikami w zakładach pracy	74	18	0
- zarobki pracowników sfery budżetowej	51	36	4
- politykę społeczną państwa, ochronę grup zagrożonych	54	35	3
- budżet, wydatki państwa	39	47	7
- politykę gospodarczą państwa, działania rządu wspierające wybrane branże gospodarki	36	48	4

Pominięto odpowiedzi „trudno powiedzieć”

W porównaniu z pracownikami najemnymi osoby pracujące na własny rachunek w każdym przypadku przynajmniej tak samo często opowiadają się za przyznaniem Komisji kompetencji decyzyjnych. Ich opinie są dobrze wyrobione - stosunkowo nieliczni nie mają na ten temat zdania.

Tabela 5 ODPOWIEDZI PRACUJĄCYCH NA WŁASNY RACHUNEK (POZA ROLNICTWEM)

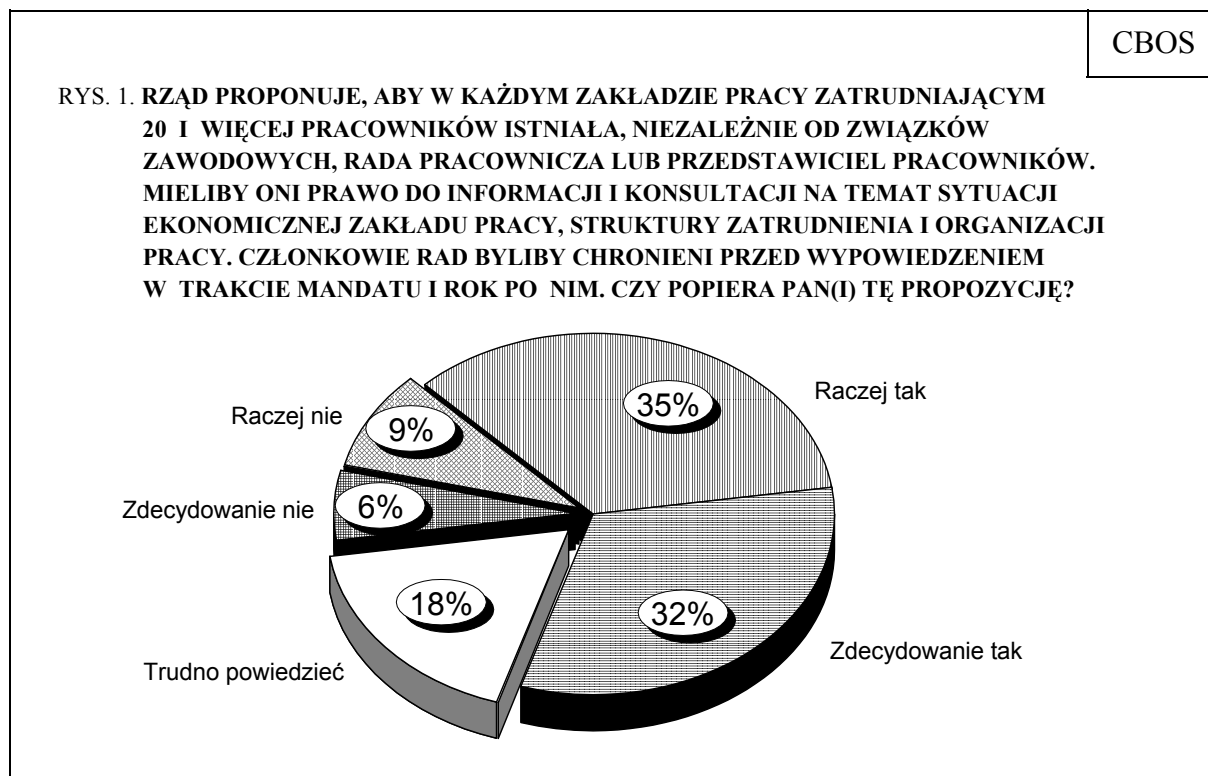
Jaki Komisja Trójstronna powinna mieć wpływ na:	Powinna decydować	Powinna wyrażać swoje zdanie	Nie powinna mieć nic do powiedzenia
	w procentach		
- kodeks pracy, stosunki między pracodawcami a pracownikami w zakładach pracy	55	24	6
- zarobki pracowników sfery budżetowej	43	29	16
- politykę społeczną państwa, ochronę grup zagrożonych	44	48	0
- budżet, wydatki państwa	28	41	22
- politykę gospodarczą państwa, działania rządu wspierające wybrane branże gospodarki	29	57	5

Pominięto odpowiedzi „trudno powiedzieć”

POPARCIE DLA PROPOZYCJI WPROWADZENIA RAD PRACOWNICZYCH

Zgodnie z prawem Unii Europejskiej pracownicy najemni mają prawo do informacji o firmie, w której pracują, i konsultacji najważniejszych decyzji. Obecnie z prawa tego korzystają jedynie pracownicy zakładów, w których są związki zawodowe - dwie piąte badanych aktywnych zawodowo pracuje w zakładach, w których działają organizacje związkowe. Aby dostosować prawo polskie do unijnego, rząd proponuje wprowadzenie obowiązku reprezentacji pracowniczej w zakładach pracy zatrudniających 20 i więcej osób. Rady istniałyby niezależnie od związków zawodowych, jednak w zakładach, w których działają związki, to one zgłaszałyby kandydatów. Członkowie rad byłiby chronieni przed zwolnieniem z pracy. Projekt ten wywołuje mieszane reakcje, zarówno pozytywne, jak i sceptyczne. Pracodawcy obawiają się dodatkowych kosztów i utrudnień dla swojej działalności, związki natomiast - konkurencji.

Zdecydowana większość ankietowanych (67%) popiera propozycję wprowadzenia rad pracowniczych (przedstawiciele załogi) we wszystkich zakładach z wyjątkiem najmniejszych. Mniej niż jedna szósta respondentów jest temu przeciwna.

Członkowie związków zawodowych niewiele się różnią od reszty pracowników najemnych w opiniach na temat zasadności wprowadzenia rad - zdecydowana większość z nich (71%) popiera ten pomysł. Osoby pracujące na własny rachunek są znacznie bardziej sceptyczne: w tej grupie zwolennicy (47%) i przeciwnicy (45%) prawie się równoważą.

Tabela 6

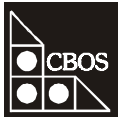
Czy popiera Pan(i) propozycję wprowadzenia rad pracowniczych?	Odpowiedzi		
	pracowników najemnych	członków związków zawodowych	pracujących na własny rachunek
	w procentach		
Zdecydowanie tak	36	36	21
Raczej tak	36	35	26
Raczej nie	10	16	21
Zdecydowanie nie	8	5	24
Trudno powiedzieć	10	7	7

Dialog społeczny na poziomie kraju i zakładu pracy cieszy się w społeczeństwie dużym poparciem. Zdaniem większości pracowników, Komisja Trójstronna powinna mieć uprawnienia decyzyjne (a nie tylko konsultacyjne) przy wprowadzaniu zmian w kodeksie pracy. Zwolennikami negocjacji trójstronnych na szczeblu kraju są zwłaszcza członkowie związków zawodowych. Większość Polaków popiera wprowadzenie rad pracowniczych mających prawo do informacji na temat sytuacji zakładu pracy i konsultacji najważniejszych decyzji.

Opracował
Michał WENZEL

A N E K S

Tabela 1. Rząd proponuje, aby w każdym zakładzie pracy zatrudniającym 20 i więcej pracowników istniała, niezależnie od związków zawodowych, rada pracownicza lub przedstawiciel pracowników. Mieliby oni prawo do informacji i konsultacji na temat sytuacji ekonomicznej zakładu pracy, struktury zatrudnienia i organizacji pracy. Członkowie rad byliby chronieni przed wypowiedzeniem w trakcie mandatu i rok po nim. Czy popiera Pan(i) tę propozycję? (%)

	Zdecydowa- nie tak	Raczej tak	Raczej nie	Zdecydowa- nie nie	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	32	35	9	6	18	988
Płeć						
Mężczyźni	37	33	10	7	12	472
Kobiety	28	36	8	5	23	516
Wiek						
18-24 lat	33	33	12	1	20	152
25-34	36	40	8	6	10	174
35-44	35	35	9	8	12	172
45-54	31	36	9	9	14	193
55-64	33	33	10	7	16	129
65 lat i więcej	24	29	6	3	38	169
Miejsce zamieszkania						
Wieś	33	37	6	3	21	359
Miasto do 20 tys.	38	32	9	5	16	126
20-100 tys.	29	37	7	5	22	197
101-500 tys.	36	30	15	9	10	190
501 tys.i więcej mieszk.	22	33	15	13	17	116
Wykształcenie						
Podstawowe	30	32	5	1	32	281
Zasadnicze zawodowe	40	37	7	4	12	254
Średnie	30	34	12	9	16	344
Wyższe	27	38	17	13	5	109
Grupa społ.-zaw. pracujący						
Kadra kier., inteligencja	19	47	16	11	7	60
Prac.umysł.niż.szczebła	33	27	14	11	15	79
Pracownicy fiz.- umysł.	47	26	10	7	10	69
Robotnicy wykwalifikowani	36	41	7	8	8	95
Robotnicy niewykwalifik.	48	36	2	5	8	56
Rolnicy	27	35	7	5	26	52
Pracujący na własny rach.	21	26	21	24	7	36
Bierni zawodowo						
Renciści	30	34	5	3	28	91
Emeryci	28	31	10	4	28	197
Uczniowie i studenci	25	33	15	2	25	84
Bezrobotni	39	38	3	4	17	116
Gospodynie domowe i inni	33	44	8	2	13	54
Pracuje w:						
inst. państw., publicznej	39	34	10	9	9	153
spółce właścicieli						
prywatnych i państwa	34	47	10	4	6	63
sekt. pryw. poza rolnict.	32	33	12	12	11	185
prywatnym gosp. rolnym	31	33	7	4	25	50
Dochody na jedną osobę						
Do 300 zł	38	39	9	1	13	144
301-500	39	30	9	4	18	161
501-900	32	36	8	8	17	236
901-1200	37	29	11	11	12	80
Powyżej 1200 zł	25	29	20	16	10	60
Ocena własnych war. mater.						
Złe	32	34	7	6	21	324
Średnie	34	35	10	3	18	418
Dobre	30	34	11	11	15	247
Udział w prakt. religijnych						
Kilka razy w tygodniu	19	35	7	5	34	50
Raz w tygodniu	33	34	9	5	20	542
1-2 razy w miesiącu	31	40	12	6	11	120
Kilka razy w roku	38	32	9	6	16	182
W ogóle nie uczestniczy	27	39	10	10	14	93
Poglądy polityczne						
Lewica	40	33	13	9	6	149
Centrum	31	40	10	8	12	311
Prawica	32	38	11	6	13	234
Trudno powiedzieć	30	28	5	3	34	294